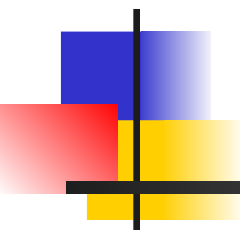

ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

electre метод за решаване на задачи на многокритериалния анализ

Българска академия на науките
Институт по информационни технологии
Системи за подпомагане вземането на решения
Тодор Балабанов
София 2009

Съдържание

- Въведение (3-6)
- Алгоритъм (7-15)
- Пример (16-17)

Основни особености

- Методът се основава на така наречената outranking релация
  - Отношение извън традиционното доминиране
- При този подход дори несравними алтернативи, с риск от страна на ЛВР, могат да бъдат сравнявани
- Съществуват 4 основни варианта

Сравнения по двойки

- Сравняват се алтернативите, а не критериите (разлика от предишните методи)
- Сравнението е основано на степента с която сравнението на алтернативите и теглата на критериите потвърждават или отхвърлят доминираността между двойки алтернативи

Двустранна проверка

- Проверява се степента с която теглата на критериите с в съответствие с резултата от сравнението, но се проверява и степента в която те не са в съгласие
- Определят се две множества
  - Множество на съгласието
  - Множество на несъгласието
- Методът също се нарича анализ на съгласието

Същност на метода

- ЛВР не извършва директно сравнения по двойки на алтернативи, а задава два типа информация:
  - Тегла на критериите (табу праг) - забраняващи теглови стойности
  - Прагове, които определят стойности на даден критерии в две алтернативи, които за него са еднакви

Алгоритъм (1)

- Стъпка 1 - Нормализиране матрицата на алтернативите
  - Трансформиране стойностите на различните критерии в скала, която позволява обективно сравнение или извършване на аритметичните операции
- От матрицата A се получава матрицата R

$$r_{ij} \quad i = \overline{1, n} \quad j = \overline{1, k}$$

$$r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^n a_{ij}^2}}$$

$$R = \begin{vmatrix} r_{11} & \dots & r_{1k} \\ \dots & \dots & \dots \\ r_{n1} & \dots & r_{nk} \end{vmatrix}$$

Алгоритъм (2)

- Стъпка 2 - Определяне на претеглената нормализирана матрица V
  - Всяка колона на матрицата R (с индекс j) се умножи със съответния тегловен коефициент ω_i , тоест $V=R\omega$

$$V = \begin{vmatrix} \omega_1 r_{11} & \omega_2 r_{12} & \dots & \omega_k r_{1k} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \omega_1 r_{n1} & \omega_2 r_{n2} & \dots & \omega_k r_{nk} \end{vmatrix}$$

Алгоритъм (3)

- Стъпка 3 - Определяне множествата на съгласие и несъгласие за всеки две алтернативи

$$k, l = \overline{1, n} \quad k \neq l$$

$$J = \{K_j \mid j = \overline{1, k}\}$$

$$C_{kl} = \{j \mid a_{kj} \geq a_{lj}\}$$

$$D_{kl} = \{j \mid a_{kj} < a_{lj}\} = J \setminus C_{kl}$$

- За всяка двойка A_k и A_l множеството от критерии J се разделя на две групи
  - Множество на съгласие C_{kl} - всички критерии за които A_k е предпочитана пред A_l
  - Множество на несъгласие D_{kl}

Алгоритъм (4)

- Стъпка 4 - Определяне относителна оценка на C_{kl} от коефициента или индекса $\sum_{j \in C_{kl}} \omega_j$ на съгласие c_{kl}
- c_{kl} - Индекс на съгласие $0 \leq c_{kl} \leq 1$
  - Показва относителна важност на A_k спрямо A_l (по-голяма стойност означава по-голяма относителна важност)
- Всички индекси c_{kl} образуват матрица на съгласие C
  - Не се определя c_{ii} $k, l = \overline{1, n} \quad k \neq l$

Алгоритъм (5)

- Стъпка 5 - Определяне матрицата на несъгласие
  - Индексът c_{kl} е свързан с отрицателно доминиране на A_k над A_l определено само на база теглата на критериите

$$d_{kl} \in [0;1]$$

- Индексът на несъгласие d_{kl} (показва степен на доминираност на A_l над A_k) се определя на база елементите на матрицата V

$$k, l = \overline{1, n}$$

- По-голяма стойност на d_{kl} показва, че алтернативата A_k е по-малко предпочитана от алтернативата A_l с
- Индексите d_{kl} образуват матрицата на несъгласие D

- Видът на матрицата е анолгичен на C

$$d_{kl} = \frac{\max_{j \in D_{kl}} |v_{kj} - v_{lj}|}{\max_{j \in J} |v_{kj} - v_{lj}|}$$

Алгоритъм (6)

- Стъпка 6 - Определяне матрицата на доминираност, по отношение на съгласието F (двоична матрица)
  - Определя се с помощта на прагова стойност на индексите на съгласие
  - Една алтернатива получава шанс да доминира друга алтернатива

$$F : \begin{cases} f_{kl} = 1, & c_{lk} \geq \bar{c} \\ f_{kl} = 0, & c_{lk} < \bar{c} \end{cases} \quad \bar{c} = \sum_{\substack{k=1 \\ k \neq l}}^n \sum_{\substack{l=1 \\ l \neq k}}^n \frac{c_{kl}}{n(n-1)}$$

Алгоритъм (7)

- Стъпка 7 - Определяне матрицата на недоминираност по отношение на съгласието G
- Средния праг за d (както и средния праг за c) може да се определи от ЛВР или да бъде изчислен

$$G: \begin{cases} g_{kl} = 1, d_{kl} \leq \bar{d} \\ g_{kl} = 0, d_{kl} > \bar{d} \end{cases} \quad \bar{d} = \sum_{\substack{k=1 \\ k \neq l}}^n \sum_{\substack{l=1 \\ l \neq k}}^n \frac{d_{kl}}{n(n-1)}$$

Алгоритъм (8)

- Стъпка 8 - образуване на агрегирана матрица на доминираност E
  - Образува се от елементите на F и G
- На база E може да се отхвърлят алтернативи, които са доминирани, както по критериите за съгласие, така и по тези за несъгласие

$$e_{kl} = f_{kl} \cdot g_{kl}$$

Алгоритъм (9)

- Стъпка 9 - Елиминиране на по-малко предпочитаните алтернативи
  - Е дава частична наредба на алтернативите
  - A_k е предпочитана пред A_l , както за критериите които са в съгласие, така и за тези които са в несъгласие
  - A_k може да не е доминирана от друга алтернатива
    - Условие да не бъде доминирана - За поне едно $e_{kl}=1$ и $e_{kl}=0$ за всички други индекси
  - Е не дава пълна наредба - може да се окаже, че никоя алтернатива не доминира друга

Пример (1)

- Трудно е да се провери дали A_1 доминира A_2 , дали A_1 доминира A_4 ...
- Агрегираната матрица E в задачата за боен самолет:

$$E = \begin{array}{c|cccc|c} & 1 & 0 & 1 & & A_1 \\ 0 & - & 0 & 0 & & A_2 \\ 0 & 1 & - & 1 & & A_3 \\ 0 & 1 & 0 & - & & A_4 \end{array}$$

Пример (2)

- Доминираност
  - A_1 - не е доминирана
  - A_2 - не е важна
  - A_3 - не е доминирана
  - A_4 - не е важна
- Следствие
  - A_1 и A_3 са равностойни (несравними) за ЛВР
- Методът ELECTRE не винаги дава пълна наредба - демонстрираният алгоритъм е първият вариант на ELECTRE

Въпроси и отговори

Благодаря за вниманието!

Информационни източници

**INSTITUTE OF
INFORMATION TECHNOLOGIES**
